

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal homepage: www.jrtr.org

ISSN:2148-5321

TURİZM EĞİTİMİ ALAN ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER BEKLENTİLERİ, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE YAŞAM MEMNUNİYETİ DÜZEYLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Tuncay HABİL^a

Orhan AKOVA^b

^aİstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye (tuncayhabil@hotmail.com)

^bİstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İstanbul, Türkiye (akovaorhan@hotmail.com)

ARTICLE HISTORY

Received:

31.03.2017

Accepted:

10.04.2017

Anahtar Kelimeler:

Kariyer beklentileri
Kişilik özellikleri
Yaşam memnuniyeti

Keywords:

Career expectancies
Personality traits
Life satisfaction

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretimde eğitim gören turizm öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerini belirlemektir. Ayrıca, bu çalışmada, öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ortaya konmaya çalışılacaktır. İstanbul'da bir Anadolu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde turizm eğitimi gören 211 öğrenciye anket uygulanmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı tespit etmek için "Mann-Whitney U", ikiden fazla grubu bulunan veriler arasındaki farkı tespit etmek için "Kruskal-Wallis" testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin turizm endüstrisinde kariyer yapmaya ve turizm alanında eğitim almaya istekli oldukları, yaşamlarından memnun olmadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin geçimlilik, dışadönüklük, sorumluluk ve açıklık kişilik özelliklerinin ortalamasının üstünde olduğu, bunun yanında, duygusal denge durumlarının düşük olduğu ve yaşamlarından memnun olmadıkları belirlenmiştir. Demografik değişkenler ve ölçekler arasında yapılan fark testleri sonucunda; yalnızca sınıf değişkeni ve duygusal denge arasında anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the career expectations, personality traits and life satisfaction levels of tourism students in secondary education. Also, in this study, it will be tried to show whether the students' career expectations, personality traits and life satisfaction levels differ according to some demographic variables. Questionnaire was applied to 211 students studying in Anatolian Vocational and Technical Anatolian High School in Istanbul. For comparison of quantitative data to determine the difference between two groups "Mann-Whitney U", with more than two groups to determine the difference between the data "Kruskal-Wallis" test was applied. As a result of the research, it has been determined that students are willing to make a career in the tourism industry and receive education in the field of tourism and are not satisfied with their lives. It was determined that students were above average of personality traits of agreeableness, extraversion, conscientiousness, openness besides, neuroticism situations were low and not satisfied with their lives. As a result of the difference tests between demographic variables and scales; It was determined that there was a significant difference between only classroom variables and neuroticism.

GİRİŞ

Kariyer tercihi kişilerin yaşamlarında en önemli kararlarından birisidir ve bireylerin tüm yaşantısını etkileyebilmektedir. Yaşam şeklinin belirleyicisi olan kariyer seçiminin doğru yapılması gereklidir. Eğer birey bu tercihini doğru yapmazsa; işinde ve yaşamında mutsuz ve isteksiz olarak iş yaşamında verimsizleşecektir(Gökdeniz ve Merdan, 2011, s. 23). Ergenlik, bireyin eğitim göreceği alanı veya mesleğini belirlemek gibi yaşamını etkileyecek kararların verildiği bir dönemdir. Birey lisedeyken hangi alana yöneleceğini, hangi alanda yükseköğrenim görmek istediğini belirlemektedir. Kariyer alanı ile kişilik özellikleri arasında önemli bir ilişki vardır(Temel, s. 1). Kişiliğe uygun kariyer alanı tercih eden bireyler; hoşuna giden işi yaptıkları için iş ve sosyal yaşamında başarılı olarak mutlu bir yaşam geçirirler (Temel, 2017, s. 1; Gökdeniz ve Merdan, 2011, s. 23). Bu nedenle bireyler kişilik özelliklerine uygun kariyer seçimi yapmalıdırlar(Gökdeniz & Merdan, 2011, s. 23). Kişilik özelliklerinin önemi bilinmesine rağmen turizm eğitimi alan öğrenciler üzerine yapılan çalışmalar yeterli değildir (Temeloğlu ve Aksu, 2016, s. 1512). Gelecek için işsizlik kaygısına sahip olmama ve iyi bir kariyer beklentisine sahip olan öğrencilerin yaşam memnuniyetlerinin pozitif olarak etkileneyeceği düşünülmektedir. Gelecek için olumlu inanç taşıyan düşüncelerin iyimserlik içermesiyle yaşam memnuniyetinde olumlu bir role sahip olurlar. (Kümbül Güler ve Emeç, 2006, s. 140). Bu çalışmada, ortaöğretimde eğitim gören turizm öğrencilerinin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeyleri belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca, bu çalışma, öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Kişilik, Kariyer, Yaşam Memnuniyeti

Kariyer, bireyin bir işte başarması gerekli olgunluklar ve izlemesi gerekli olan yollardır. Kariyer; kariyere ilişkin yapılan planları, bireyin istekleriyle örgütün ihtiyaçları arasındaki uyumun sağlanmasını ve çalışma yaşamıyla ilgili bireyintavır ve düşüncelerini kapsayan bir konudur (Eren Gümüştekin ve Gültekin, 2010, s. 6). Kariyerin kapsadığı ortak özellikler şunlardır (Saruhan ve Yıldız, 2014, s. 407-408):

- Kariyer, çalışanın hayatı boyunca süreklilik taşıyan işlerini açıklar.
- Kariyer, çalışılan kurumda yükselmeyi açıklar.
- Kariyer, çalışanın hayatı boyunca çalıştığı işle ilgili kazandığı yeterlilik, bilgi ve deneyimlerin tümüdür.
- Kariyer, bireyin yaptığı ve yapmak istediği işle ilgili tüm bilgi ve duyguları içerir.

Bireyler kariyer tercihlerini belirlerken; zekâ, kişilik, değer, özgüven, inandığı değerler, tavırlar, ilgi alanı, sosyal konum ve kimlik belirleyicilerin etkili olmaktadır(Akoğlan Kozak, 2001, s. 143-151). Kişilik, insanın kalıtsal ve psikolojik özellikleriyle istek ve yeteneklerinin uyuşması sonucunda oluşan yapının bireyin hal ve hareketlerini etki etmesidir (İlal, 2001, s. 195; Gökdeniz ve Merdan, 2011, s. 24). Kişilik, bireyin yaşamının başlangıcından sonuna kadar süren etkin bir süreçtir ve herkes belirli kişilik özelliklerine sahiptir(Zel, 2011, s. 10) ve insan kişiliği ölçüsünde çevresine ve olaylara anlam verir. Kişilik, geçmişin, yaşanan anın ve geleceğin izlerini taşır ve kişinin yaşamındaki alışkanlıklarının davranışına dönüşmesi olarak ifade edilebilir(Ciminli, 2016, s. 42). Kişilik ile ilgili çok fazla görüş ifade edilmiş ama Beş Faktör Kişilik Kuramı farklılaşan görüşleri bütünleştirmiş ve kişilik özellikleriyle ilgili gerçekleştirilen araştırmalar, yapılacak araştırmaların beş faktörde bütünleşebileceğini belirlemiştir. Bu faktörler; sorumluluk, açıklık, dışadönüklük, duygusal denge(nevrotizm) ve geçimlilik (uyumluluk) olarak çeşitli araştırmalarda doğrulanmıştır (Bacanlı, Tahsin ve Aslan, 2009, s. 262). Thoms (1996), Dubrin (1994) ve Hughes (1996) dan yararlanarak boyutları aşağıdaki şekilde açıklayabiliriz(Zel, 2011, s. 26):

- **Dışa dönüklük;** temel özellikleri iddialı, girişken, sosyal, enerjik ve konuşkan olmaktır. Bu özelliğe sahip bireyler grup içerisindeki diğer kişilerle kolay bir şekilde iletişim kurarlar ve gruba liderlik ederler. Kısaca, dışa dönük özelliğe sahip bireyler dışa açık bireylerdir. Dışa dönüklük boyutunun özelliklerinin tersi içe dönüklüktür.
- **Duygusal denge;** temel özellikleri sınırlı veya iyimser olup olmaması, kendine güvenme seviyesi, duygusal, sıkılgan ve endişeli olmaktır. Birçok araştırmacı teşkilatlarda yönetim görevi olan bireylerin kesinlikle bu boyutta olumlu özellikler taşıması gerektiğini ifade etmektedirler.

- **Geçimlilik;** temel özellikleri uyumlu olma, arkadaşça davranma, birlikte çalışmayı sevme, kibar ve hoşgörülü olma, güven verme ve yumuşak kalpli olmaktır. Yönetici olarak bu özellikleri taşıyanlar altında çalışan bireylerin motivasyonlarını yükselterek gereksinimlerini karşılayarak çalışanlarıyla iyi bir iletişim sağlarlar.
- **Sorumluluk;** boyutunun temel özellikleri kararlı ve güvenilir olma, başarılı olma arzusu, güçlü ve dikkatli olma, temkinli ve sorumluluk sahibi olma ve planlı olmaktır. Bu özellikleri taşıyan bireyler özerk ve hiyerarşik olarak bütün görevlerde başarılı olabilirler. Sorumluluk özelliğiyle bireysel görevlerle yöneticilerin başarıları arasında yüksek seviyede ilişki olduğu belirlenmiştir.
- **Açıklık;** boyutun temel özellikleri zeki olma, kültürel özelliklere sahip olma, meraklı ve yaratıcı düşünme yeteneğini sahip olma, ileriye düşünebilme, sanatsal düşünme ve hayal gücü güçlü olma gibi özelliklerdir. Bu özelliklere taşıyan bireyler yaratıcılıklarıyla değişime sahip olan teşkilatlarda olabildiğince işlevsel katkı sağlarlar.

Şu ana kadar oluşturulan kişilik özellikleri modelleri arasında beş faktör modelinin büyük bir çoğunluk tarafından kabul edilmesi, insan kişiliğinin belirlenmesinde güvenilir ve geçerli olduğunun bilim dünyasında kanıtlanmasındandır (Hough ve Ones, 2001; Yelboğa, 2006, s. 198). Her sektörde bireylerin sahip olması gereken kişilik özellikleri farklılık gösterdiğinden turizm mesleği içinde kişilerin sahip olması gereken kişilik özellikleri farklıdır (Erdem ve Kayran, 2013, s. 85). Albrecht ve Zemke (1985) müşteri iletişiminin fazla olduğu işler için önemli olduğuna inandıkları 3 anahtar kişilik özelliği belirlemiştir (Ross, 1997, s. 124):

- Yeterli seviyede özgüven
- Oldukça yüksek seviyede sosyal yetenekler
- Sosyal iletişim için oldukça yüksek düzeyde tolerans

Bu kişilik özelliklerinin hepsi konaklama sektörü için hayatidir. Eğer özsaygı yoksa ve azsa misafirlere karşı arkadaşça ve misafirperver olma yeteneğinin büyük ihtimalle azalmasına neden olur. Misafir etkileşimli çalışanlar için belirleyici sosyal yetenek ve sözlü iletişim yeteneği, konuksever ortamın memnuniyet ve tatmin özelliği olması muhtemel sonucudur. (Ross, 1997, s. 124). Şimdiye kadar yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda yaşam memnuniyeti, mutluluk veya yaşam kalitesi birlikte düşünülerek aynı anlamda kullanılmıştır. Yani mutluluk bütün olarak şimdiye dek sahip olunan yaşamdan memnun olmak olarak tanımlanmıştır. Yani mutluluk bütün olarak şimdiye dek sahip olunan yaşamdan memnun olmak olarak tanımlanabilir (Kahyaoğlu, 2008, s. 60). Yaşam memnuniyeti, kişinin devam eden hayatını bir bütün olarak olumlu olarak değerlendirmesidir (Devlet İstatistik Enstitüsü, 2004, s. III). Kariyerin, zekanın veya paranın yaşam memnuniyetini doğrudan etkilediği düşünülebilir ancak yaşam memnuniyetini etkileyen çok fazla kişisel ve sosyal faktör bulunmasına rağmen genel olarak iki kategoriye ayırabiliriz (Larsen ve Buss, 2005; Masthoff, Trompenaars, Van Heck, Hodiamont ve Vries, 2006; den akt. Hosseinkhanzadeh ve Taher, 2013, s. 99) (Chow, 2005; den akt. Kümbül Güler ve Emeç, 2006, s. 132) (Ağbektas, 2016, s. 4):

- Demografik Özellikler (Dış etkenler): bireyin geliri, sağlık durumu, medeni durumu, cinsiyeti, yaşı, almış olduğu eğitim, mesleği, stres düzeyi, yaşam şekli
- Kalıtsal Özellikler (İç etkenler): fiziksel sağlık durumu, kişilik özellikleri

Kişilik yaşam memnuniyetinin belirleyicilerinden biri olduğu gibi yaşam memnuniyetinin devamlılığını da açıklar. Yaşamla birinin memnuniyeti içinde kişilik özelliklerinin rolünün açıklanması daha fazla ilgi görmüştür. Şu ana kadar belirli kişilik boyutlarının yaşam memnuniyetiyle ilişkili olduğu açıktır (Müller, 2014, s. 1). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinden dışadönüklülük ve duygusal denge yaşam memnuniyeti üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Dışadönüklülük dış dünyayla etkileşim olma durumunu ifade eder ve bu özelliğe sahip bireyler eğlenmeyi severler ve genelde enerji doludurlar. Duygusal denge; kaygı, bunalım ve kızgınlık gibi negatif hisleri yaşama eğilimindedir ve duygusal dengesizlik de denir. Bu iki özellik tanımlarından da görüldüğü üzere kişilik ile yaşam memnuniyeti üzerinde güçlü bir ilişki vardır (Ağbektas, 2016, s. 7). Bireyler yaşamlarının her alanında başarı için farklı ölçütlere sahip olabildiklerinden bireylerin yaşam memnuniyetleri özel ölçütlerden çok genel ölçütlere göre değerlendirilir Yaşam memnuniyetinin ölçülmesinde en yaygın kullanılan ölçme aracı Yaşam Skalası ile Memnuniyetin ölçülmesidir ve genel olarak yaşam memnuniyetinin ölçülmesinde kullanılan bu ölçekle bireylerden beş ifadeyi 7 puanlı likert ölçek üzerinden cevaplandırması beklenir. Bu beş ifade (Pavot ve Diener, 1993; den akt. Ağbektas, 2016, s. 7-8):

- Yaşamımdaki ulaşmak istediğim ideallerin çoğuna yakınım.
- Yaşamımdaki şartlarım mükemmeldir.

- Yaşamımdan memnunum
- Şu ana kadar yaşamımda istediğim önemli şeyleri yaptım
- Fazla yaşasam da hiçbir şey değişmeyecek.

Bireyin tercih edeceği meslek onun hangi yaşamı tercih edeceğini, yaşamının gayesini, kişiliğini, potansiyelini, maddi kazanımlarını, sosyal desteğini ve yaşam şeklini oluşturur. Öğrencilerin yetenekleri itibarıyla iyi değerlendirilmeleri için onların yakından tanınarak ve kariyer planlama hizmetini sunarak öğrencilerin bilgi ve yeteneklerini kullanarak kendini geliştirebileceği kariyer alanları hakkında bilgi sahibi olabilecekleri hizmetleri elde edeceklerdir. Bireyin kendini tanıyarak geleceğe ilişkin planlarını kişilik özelliklerini göz önünde bulundurarak belirlemesi, benlik değerinin artmasını sağlayarak bireyin kariyer beklentisini de yükseltecektir. Kariyer beklentisi içinde olumlu düşüncelerin olması yaşam kalitesinin yükselmesini sağlayacaktır (Ehtiyar ve Üngüren, 2008, s. 175).

Bireyin seçtiği meslek:

- Kişilik özelliklerine uygun olursa kendini gerçekleştirebilir (Tuzcuoğlu, 1994, s. 265).
- Özelliklerine uygun olursa toplum içinde mesleklerini severek gerçekleştirir, yaptığı meslekte yükselir, verimli ve mutlu bir şekilde hayatlarını devam ettirirler (Sarıkaya ve Khorshid, 2009, s. 393).
- Yetenek, istek, beklenti ve kişilik özelliklerine uyumlu bir şekilde seçtiğinde psikolojik sağlığını ve özel yaşamını pozitif olarak etkileyerek bireyin yaşam kalitesi ve standardını pozitif bir şekilde etkilemektedir (Seligman, 1980; Savickas, 1990; den akt. Atınç ve Çelik, 2010, s. 281).

Kişinin mesleğinin, yetenek ve isteklerine uyması bireyin kişilik gelişimini ve topluma uyumunun sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi olarak değerlendirilerek bireyin meslekleriyle kendilerini gerçekleştirdikleri düşünülebilir (Üstün, Erkan ve Akman, s. 129).

Gökdeniz ve Merdan (2011, s. 23), de yaptığı araştırmada Kırkkale de özel sektörde çeşitli meslek grubunda çalışan bireylerin sahip oldukları kişilik özellikleriyle meslek tercihleri arasındaki ilişki beş faktör kişilik modeli ile ölçmeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda kişilik ile kariyer tercihi arasında anlamlı ilişki belirlenmiş ve ayrı olarak kişiliğin kariyer tercihinde farklı bir boyuta değer verdiği belirlenmiştir. Köroğlu (2014, s. 137), yaptığı araştırmada turizmde rehberlik eğitimi gören öğrencilerinin belirgin olarak gelişime açıklık ve özenetim/Sorumluluk kişilik özelliklerine sahip oldukları ve meslek tercihiyle kişilik özelliği arasında pozitif korelasyon bulunduğu belirlenmiştir. Aslan, Ünüvar ve Başoda (2012, s. 203), yaptığı çalışmada turizm eğitimi gören öğrencilerin deneyime açıklık, duygusal dengesizlik ve dışadönüklük özelliklerinden elde ettikleri puanların orta, yumuşak başlılık ve sorumluluk özelliklerinden elde ettikleri puanların yüksek olduğu belirlenmiştir. Kişilik ve mesleğin uyumlu olmasının; işletme, birey ve toplum için pozitif sonuçları olduğu belirlenmiştir. Temeloğlu ve Aksu (2016, s. 1512), yaptığı çalışmada turizm eğitimi alan öğrencilerin kişilik özelliklerinin turizm sektöründe çalışma isteğinin oluşmasını etkilediğini belirlemiştir. Özellikle turizm eğitimini lise düzeyinde alanların daha fazla kariyer planlamasına önem verdiği belirlenmiştir. Ayrıca kişiliğin alt boyutlarından uyumluluk, sorumluluk ve yeniliklere açıklık olma kişiliğine sahip öğrencilerin; dışadönüklük ve duygusal denge kişiliğine sahip öğrencilere göre daha fazla turizmde kariyer yapmak istediği belirlenmiştir. Teng (2008, s. 76), yaptığı araştırmada Tayvan'da staj yapmış turizm bölümü lisans son sınıf öğrencilerinin kişilik özelliklerinin ve tutumsal özelliklerinin konaklama sektöründe çalışma isteğine etkisini araştırmış. Araştırmanın sonucunda kişilik özelliklerinden dışadönüklük konaklama sektöründe çalışma isteğine veya karşıt durumunda önemli göstergedir. Bilgin (2011, s. IV), yaptığı araştırmada öğrencilerin kişilik özelliklerini beş faktör kişilik ölçeğiyle ölçülmüş ve öğrencilerin kişilik özellikleriyle turizm mesleğine ilişkin düşünceleri arasında bir ilişki belirlenmiştir. Dursun, Kaya ve İstar (2015, s. 55), yaptığı çalışmada kişilik özellikleriyle meslekleri uyumlu olan bireylerin iş ve yaşam memnuniyetlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bireylerin kişilik özelliklerine uyumlu meslek tercih etmelerinin yaşam memnuniyetini ve yaptıkları meslekte başarısını etkileyeceği belirtilmiştir. Schimmack, Oishi, Furr ve Funder (2004, s. 1062), yaptıkları çalışmada kişilik özelliklerinin beş boyutundan dışadönüklük ve nevroklik yönünün yaşam memnuniyetine olan katkısı dört çalışmada incelenmiştir. Nevrotikliğin depresyon yönü ve dışadönüklüğün olumlu duygular/neşelilik hali yönü yaşam memnuniyetinin en güçlü ve tutarlı tahmin unsuru olduğu, dışadönüklük ve nevroklik özelliğinin bu iki yönü yaşam memnuniyetinde daha fazla değişikliği açıkladığı ve kişilik özelliklerin yaşam memnuniyetini etkisini öngörmek için depresyon ve olumlu duygu/neşelilik hali'nin ölçülmesi gerekli ve yeterli olduğu belirlenmiştir. Hosseinkhanzadeh ve Taher (2013, s. 99), yaptıkları çalışmada Rasht'in yüksek öğretim

merkezlerinde çalışan kadınlardaki kişilik özellikleri ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi araştırmışlar ve dışadönüklük, sorumluluk ve açıklık yaşam memnuniyetiyle anlamlı olumsuz korelasyona sahip olduğu, bununla birlikte, uyumluluğun, yaşam memnuniyetiyle anlamlı düzeyde olumlu korelasyon içerdiğini belirlemişlerdir. Kademeli regresyonun sonuçları, kişilik özelliklerinin yaşam memnuniyetindeki varyansın yüzde 19'unu açıklayabileceğini, gelirin ve eğitimin etkileşiminin yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını ortaya koymuş ve tek yönlü Anova sonuçları, çeşitli yüksek öğretim merkezlerinde istihdam edilen kadınların yaşam memnuniyeti ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını gösterdiği belirlenmiştir. Müller (2014, s. 1), Uzun dönemli olarak yaptığı çalışmada Hollandalılardan oluşan bir örneklem kullanılarak beş yıllık bir süre boyunca yaşam memnuniyetinin gelişimi belirli kişilik boyutlarıyla ilişkili olarak ve yaşam memnuniyeti gelişimindeki farklılıklar duygusal denge de yüksek/düşük puan alan katılımcılar ile dışadönüklük de yüksek/düşük puan alan katılımcılar arasında incelemiştir. Araştırmanın sonucunda yaşam memnuniyeti boyutu kişilikten etkilenmesine rağmen zaman içinde kişilik boyutlarını dikkate almadan istikrarlı bir şekilde devam ettiği belirlenmiştir,

Literatürde kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyetinin belirlenmesine yönelik bir araştırma bulunmamaktadır. Araştırmalar genellikle kişilik özellikleri ve kariyer arasındaki ilişkiyi ve kişilik özellikleri ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmada ortaöğretimde eğitim gören turizm öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerini belirlemeye çalışılacaktır. Ayrıca, öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretimde eğitim gören turizm öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerini belirlemektir. Ayrıca, öğrencilerin kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Çalışmada, öğrencilerin kariyer beklentilerini kişilik özelliklerini ve yaşam memnuniyetlerini ölçmek için anket tekniği kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünü oluşturan kariyer beklentilerine ilişkin sorular Dinçer ve diğerleri (2013)'nin çalışmasından alınmıştır. Öğrencilerin yaşam memnuniyetini belirlemek için Yaşam Memnuniyeti Ölçeği kullanılmış olup, ölçek 5 madde ve 7'li likert ölçeğidir. Yaşam Memnuniyeti Ölçeği bireylerin yaşamlarından genel olarak ne kadar memnun olduğunu değerlendirmektedir. Lisans öğrencileriyle yapılan araştırmalarda uygun görülen ölçeğin geçerliliği birçok araştırmada ortaya konmuştur (Pavot ve Diener, 1993; Chow, 2005;den akt. Kümbül Güler ve Emeç, 2006, s. 133). Anketin ikinci bölümünde, Durak (2017)'in Diener vd., (1985) Pavot vd. (1991) Pavot ve Diener (1993) ve Pavot ve Diener (2008)'in çalışmalarından yararlanarak Türkçeye çevirdiği 'Yaşam Memnuniyeti Ölçeği' kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan 'Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği' Goldberg (1993)'i baz alarak John ve Srivastava, (1999) tarafından oluşturulmuştur. Türkçesi Tomrukçu (2008)'nun tez çalışmasından alınan bu ölçek beş faktörden ve 42 sorudan oluşan 5'li likert bir ölçektir (Tomrukçu, 2008, s. 53).

Anket, İstanbul'da turizm eğitimi veren bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde uygulanmıştır. Turizm eğitim alan 250 öğrenciye anket soruları dağıtılmış, soruların doğru bir şekilde cevaplanması için öğrencilere refakat edilmiş ve 245 anket toplanmıştır. Ancak, anketlerden 34 anket değerlemeye uygun olmadığı için analiz dışı bırakılmış ve 211 adet anket değerlendirilmeye alınmıştır

Bulgular

Araştırmada elde edilen veriler değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırmada yer alan verilen normal bir dağılım göstermediğinden dolayı parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı belirlemek için "Mann-Whitney U", ikiden fazla grubu bulunan veriler arasındaki farkı belirlemek için "Kruskal-Wallis" testi uygulanmıştır (Durmuş, Çinko, ve Yurtkoru, 2013, s. 196;den akt. Tanrıverdi ve Kahraman, 2016, s. 474). Öğrencilerin demografik özellikleri ile kariyer beklentileri, kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyeti puanları arasındaki farklılığı incelemek için Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Uygulanan istatistikî testlerde güven düzeyi $\alpha=.05$ olarak esas alınmıştır.

Tablo 1. Geçerlik ve Güvenilirlik katsayıları

Ölçek	Madde sayısı	Alpha Katsayısı
Yaşam memnuniyeti	5	0,82
Kişilik özellikleri	42	0,76
Dışadönüklük	7	0,89
Geçimlilik	9	0,79
Duygusal dengesizlik	7	0,73
Sorumluluk	9	0,77
Açıklık	10	0,84

Tablo 1’de araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirliklerine ilişkin uygulanan Cronbach’s Alpha katsayısı sonuçları görülmektedir. Buna göre araştırmada kullanılan yaşam memnuniyeti ölçeği için Alpha katsayısı=0,82, kişilik özellikleri ölçeği için Alpha katsayısı=0,76 bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre kullanılan ölçeklerin güvenilir ölçüm yaptığı görülmektedir.

Tablo 2. Demografik özellikler

DEĞİŞKENLER		N	%
Cinsiyet	Erkek	81	36,7
	Kadın	140	63,3
Sınıf	10	83	37,6
	11	67	30,3
	12	71	32,1
Yaş	16	91	41,2
	17	71	32,1
	18	58	26,2
	19	1	0,5

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun kız öğrencilerden oluştuğu ve oransal olarak çoğunlukla onuncu, onikinci ve onbirinci sınıflarda eğitim gördükleri ve çoğunluğunun 16 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Kariyer Beklentileri

		N	%
Gelecekte turizm endüstrisinde kariyer yapmak istiyormusunuz	Evet	152	68,8
	Hayır	69	31,2
Turizmde hangi alanda çalıştınız	Yiyecek İçecek	82	37,1
	Konaklama	33	14,9
	Seyahat	29	13,1
	Çalışmadım	77	34,9
Mezun olduktan sonra hangi alanda çalışmak istersiniz	Yiyecek İçecek	95	43,0
	Konaklama	36	16,3
	Seyahat	19	8,6
	Diğer	71	32,1
Gelecek planınız nedir	Turizm eğitimime devam etmek istiyorum	116	52,5
	Farklı bir alanda eğitimime devam etmek istiyorum	68	30,8
	Farklı bir alanda çalışacağımı	1	,5

	düşünüyorum		
	Turizm işletmelerinde çalışmayı düşünüyorum	36	16,2
Turizm Endüstrisinde Kendiniz beş Yılda nerde görüyorsunuz	Üst kademe	1	,5
	Orta kademe	103	46,6
	Alt kademe	49	22,2
	Hiçbiri	68	30,7
Turizm Endüstrisinde Kendiniz on beş Yılda nerde görüyorsunuz	Üst kademe	122	55,2
	Orta kademe	31	14,0
	Hiçbiri	68	30,8

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu turizm endüstrisinde kariyer yapmak istemektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun yiyecek içecek işletmelerinde staj yaptığı, çoğunluğunun yiyecek içecek işletmelerinde çalışmak istedikleri, yarısından biraz fazlasının turizm alanında eğitimine devam etmek istediği, üçte birlik bir kısmının ise, farklı alanda eğitime devam etmek istedikleri ve çoğunluğunun beş yıl içinde alt ve orta kademe yönetici olmayı planladıkları ve on beş yıl içinde üst kademe yönetici olmayı düşündükleri görülmektedir.

Tablo 4. Yaşam memnuniyeti ve kişilik özellikleri alt boyutlarının ortalama tablosu

Boyut	Mean	Std. Deviation
Yaşam memnuniyeti	3,9729	1,2796
Dışadönüklülük	3,3866	1,0947
Geçimlilik	3,4877	,8140
Duygusal denge	2,8332	,8344
Sorumluluk	3,3595	,8603
Açıklık	3,3231	,8454

Tablo 4'te araştırmanın kişilik özelliklerini ölçmek için uygulanan ölçeğin alt boyutlarından öğrencilerin sırasıyla geçimlilik, dışadönüklülük, sorumluluk, açıklık kişilik boyutlarının ortalamasının üstünde, ancak; duygusal denge kişilik boyutunun ortalamaların altında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşam memnuniyeti ortalaması 7'li likert ölçekle ölçüldüğünden yaşam memnuniyeti ortalamasına bakılarak öğrencilerin yaşamlarından memnun olmadıkları sonucunda ulaşılabılır.

Tablo 5. Sınıf değişkeni ve duygusal denge boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuç

Sınıf		Duygusal Denge	
	χ^2	9,540	10. Sınıf > 11. Sınıf
	sd	2	10. Sınıf > 12. Sınıf
	p	0,008	

Tablo 5'te demografik değişkenler ve ölçekler arasında yapılan fark testleri sonucunda Mann-Whitney U testinde anlamlı bir farklılık çıkmamıştır; yalnızca Sınıf değişkeni ve Duygusal denge arasında yapılan Kruskal-Wallis testinde anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir ($\chi^2= 9,540$; $p= 0,008$; $p<0,05$). Yapılan Post-Hoc analizi sonucunda 10. Sınıfta okuyan öğrencilerin 11. Sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla duygusal denge boyutuna sahip olduğu belirlenmiştir ($p= 0,022$). Ayrıca 10. Sınıfta okuyan öğrencilerin 12. Sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla duygusal denge boyutuna sahip olduğu görülmektedir ($p= 0,029$).

SONUÇ

Ortaöğretim eğitim basamağı bireylerin mesleklerini seçecekleri yani kariyer planlamasını yapacakları ilk eğitim basamağıdır. Birey meslek eğitimini bitirdikten sonra okuduğu bölümü seçebilir, eğitimini aldığı alanda çalışmaya başlayabilir, farklı alanda çalışmaya başlayabilir veya farklı bir alanda eğitimine devam edebilir. Öğrencilerin mezun olduktan sonra vereceği bu karar tüm yaşamını etkileyeceği düşünülebilir. Bunun sonucunda Öğrenciler kişilik özelliklerine uygun kariyer planlaması yapmazsa tüm yaşamında mutsuz bir birey olarak toplumda yerini alabilir. Bu yüzden öğrencilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırma sonucunda; öğrencilerin büyük bir çoğunluğu turizm endüstrisinde kariyer yapmak istedikleri, büyük çoğunluğunun konaklama, yiyecek içecek ve seyahat alanında staj yaptıkları, öğrencilerin büyük çoğunluğu yiyecek içecek işletmelerinde çalışmak istedikleri, öğrencilerin yarısından fazlası turizm alanında eğitime devam etmek istediği, öğrencilerin büyük çoğunluğu beş yıl içinde alt ve orta kademe yönetici olmayı planladıkları ve on beş yıl içinde öğrencilerin yarıdan fazlası üst kademe yönetici olmayı düşündükleri belirlenmiştir. Öğrencilerin geçimlilik, dışadönüklük, sorumluluk ve açıklık ortalamalarının ortalamanın üstünde olduğu, duygusal denge kişilik özelliğinin ise, düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaşamlarından memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Demografik değişkenler ve ölçekler arasında yapılan fark testleri sonucunda; yalnızca sınıf değişkeni ve duygusal denge arasında yapılan Kruskal-Wallis testinde anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir. 10. Sınıfta okuyan öğrencilerin 11. Sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla duygusal denge boyutuna sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 10. Sınıfta okuyan öğrencilerin 12. Sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla duygusal denge boyutuna sahip olduğu görülmektedir.

Aslan, Ünüvar ve Başoda (2012, s. 203), yaptığı çalışmada turizm eğitimi gören üniversite öğrencilerin deneyime açıklık, duygusal dengesizlik ve dışadönüklük özelliklerinden elde ettikleri puanların orta, yumuşak başlılık ve sorumluluk özelliklerinden elde ettikleri puanların yüksek olduğu belirlenmiştir. Turizm eğitimi gören ortaöğretim öğrencilerine yönelik yapılan bu çalışmada ise Aslan, Ünüvar ve Başoda (2012, s. 203)'ün çalışmasından farklı olarak öğrencilerin geçimlilik, dışadönüklük, sorumluluk ve açıklık kişilik özelliklerinin ortalamanın üstünde, duygusal denge kişilik özelliğinin ise düşük olduğu belirlenmiştir. Sonuçlardaki farklılıklar öğrencilerin farklı ortamlarda eğitim almalarından, farklı sosyo-ekonomik düzeylerden veya diğer bazı değişkenlerin farklılığından kaynaklanabilir.

Sonuç olarak; öğrencilerin turizm endüstrisinde kariyer yapmaya ve turizm alanında eğitim almaya istekli oldukları, yaşamlarından memnun olmadıkları, geçimlilik, dışadönüklük, sorumluluk ve açıklık kişilik özelliklerine sahip oldukları ancak duygusal denge kişilik özelliklerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, duygusal denge kişilik özellikleri boyutunda sınıflara göre anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin, kişilik özelliklerine uygun meslek alanı seçmeleri ve kariyer planlamalarını buna göre yapmaları yaşam memnuniyetlerini arttırabilir. Okul yöneticileri, öğrencilerin meslek alanlarını belirlenmesinden önce öğrencilerin kişilik özelliklerini belirleyerek; öğrencilerin kişilik özelliklerine uygun meslek seçimine yönlendirilmesi sağlanabilir. Böylece, öğrencilerin doğru kariyer planlaması yapmasına yardımcı olunarak, öğrencilerin yaşamlarında mutlu olmaları sağlanabilir. Otel yöneticileri ise, çalışanlarının kişilik özelliklerine uygun bölümlerde çalışmalarını imkan sağlayarak onların hem iş yaşamında hem de özel yaşamlarında mutlu olmalarını sağlayabilirler. Bundan sonra yapılacak akademik çalışmalarda, daha geniş bir örneklem kitlesi

zerinde, bu  deęiŐken arasındaki ilişki incelenebilir. Ayrıca, bu  deęiŐkenle birlikte öğrencilerin sosyo-ekonomik, kültürel vb diğer değişkenler arasında ilişki olup olmadđđ araŐtırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağbekteş, A. (2016). Yaşam Memnuniyeti Araştırmasında İstatiksel Teknikleri Kullanılması. 3. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Akoğlan Kozak, M. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Kariyer Planlaması*.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, Z., Ünüvar, Ş. ve Başoda, A. (2012). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Turizm Sektörüne Uyumu Açısından Değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 203 - 219.
- Atınç, O. ve Çelik, Z. (2010). Turizm ve Otel İşletmeciliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Otelcilik Mesleğine İlişkin Algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 279-301.
- Bacanlı, H., Tahsin, İ. ve Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfırlara Dayalı Kişilik Testi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 261-279.
- Bilgin, Y. (2011). Turizmde Lisans Öğrenimi Gören Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve Mesleğe Yönelik Düşünceleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Chow, H. P. (2005). Life Satisfaction among University Students in a Canadian Prairie City: A Multivariate Analysis. *Social Indicators Research*, 139-150.
- Ciminli, A. (2016). Ergenlerde Sanal Zorbalık ve Mağduriyetin Empati ve Kişilik Özellikleri İlişkisinin İncelenmesi. 42. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Devlet İstatistik Enstitüsü. (2004). *Yaşam Memnuniyeti Araştırması*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction. *Journal of Personality Assessment*, 71-75.
- Durak, E. Ş. (2017). Yaşam Doyumu Ölçeği, <http://emresenoldurak.com/tr/test-detail/iim4p78nzo64fhx8/23>, Erişim Tarihi:02.03.2017
- Durmuş, B., Çinko, M., ve Yurtkoru, E. S. (2013). *Sosyal Bilimlerde Spss'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Dursun, S., Kaya, U. ve İftar, E. (2015). Kişilik İş Uyumunun Duygusal Tükenmişlik İle İş ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerinde bir Uygulama. *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 55-69.
- Ehtiyar, R. ve Üngüren, E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri ile Eğitime önelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *1(4)*, 159-181.
- Erdem, B. ve Kayran, M. F. (2013). Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 81-106.
- Eren Gümüştekin, G. ve Gültekin, F. (2010, Nisan-Mayıs-Haziran). Stres Kaynakları İle Kariyer Yönetimi Etkileşimi: Borsa Aracı Kurum Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama. *Akademik Bakış Dergisi*(20), 1-21.
- Gökdeniz, İ. ve Merdan, E. (2011). Kişilik İle Kariyer Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(2), 23-36.
- Hosseinkhazadeh, A. A. ve Taher, M. (2013). The Relationship between Personality Traits with Life Satisfaction. *Sociology Mind*, 3(1), 99-105.

- Hough, L. M. ve Ones, D. S. (2001). The Structure, Measurement, Validity, and Use of Personality variables in industrial work and organizational psychology. N. Anderson, D. S. Ones, H. SinangilL Kepir ve C. Viswesvaran içinde, *Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology* (s. 233-277). London: Sage Publication.
- İlal, G. K. (2001). *Davranış Bilimleri Tıpsal Psikoloji* (Genişletilmiş 4. Baskı, b.). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- İstanbulu Dinçer, F., Akova, O. ve Kaya, F. (2013). Meslek Yüksekokulu Turizm Ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma- İstanbul Üniversitesi Ve Gümüşhane Üniversitesi Örneği. *Elektronik Msleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 42-56.
- Kahyaoglu, O. (2008). Yaşam Memnuniyeti ve Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Değişkenler ile Ekonometrik Uygulama:Türkiye Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Koroğlu, Ö. (2014). Meslek Seçimi İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 137-157.
- Kümbül Güler, B. ve Emeç, H. (2006). Yaşam Memnuniyeti ve Akademik Başarıda İyimselik Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 129-149.
- Larsen, R. J. ve Buss, D. M. (2005). *Personality psychology, Domains of Knowledge About Human Nature*. New York: McGraw-Hill.
- Masthoff, E. D., Trompenaars, F. J., Van Heck, G. L., Hodiament, P. P. ve Vries, J. (2006). The relationship between dimensional personality models and quality of life in psychiatric outpatients. *Psychiatry Research*(149), 81-88.
- Müller, M. L. (2014). The Development of Life Satisfaction:Does Personality matter?A five year longitudinal study. 1-33. University of Twente Master thesis.
- Pavot, W. G., Diener, E., Colvin, J. R. ve Sandvik, E. (1991). Further validation of the Satisfaction with Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *Journal of Personality Assessment*, 149-161.
- Pavot, W. ve Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction With Life. *Psychological Assessment*., 5(2), 164-172.
- Pavot, W. ve Diener, E. (2008). The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction. *Journal of Positive Psychology*, 137-152.
- Ross, G. F. (1997). Hospitality/tourism job applications and educational expectation. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 124-127.
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Saruhan, Ş. C. ve Yıldız, M. L. (2014). *İnsan Kaynakları Yönetimi Teori ve Uygulama* (2. b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Savickas, M. L. (1990). *The use of career choice measures in counseling practice*. Testing in Counseling Practice.
- Schimmack, U., Oishi, S., Furr, R. M. ve Funder, D. C. (2004). Personality and Life Satisfaction: A Facet-Level Analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1062-1075.
- Seligman, L. (1980). *Assessment in developmental career counseling and assessment*. Cranston: The Carroll Press.

- Tanrıverdi, H. ve Kahraman, O. C. (2016). 5 Yıldızlı Otel işletmelerinde Lider Üye Etkileşimive İşe Yabancılaşma İlişkisi: Marmaris ve İstanbul Destinasyonlarında Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(3), 463-493.
- Temel, A. (2012). Alan ve Meslek Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_ays_dosyalar/34/14/964171/dosyalar/2012_12/14101926_mesleksecimi.pdf, Erişim Tarihi:11.03.2017
- Temeloğlu, E. ve Aksu, M. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Turizmde Kariyer Yapma İstekleri Üzerindeki Etkisi: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1512-1521.
- Teng, C. C. (2008). The Effects of Personality Traits and Attitudes on Student Uptake in Hospitality Employment. *International Journal of Hospitality Management*, 76-86.
- Tomrukçu, B. (2008). Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle İş Değerleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. 53. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Tuzcuoğlu, S. (1994). Meslek Seçimi ve Önemi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 265-280.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. (2004). Türkiye'de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. http://journals.manas.edu.kg/mjsr/oldarchives/Vol05_Issue10_2004/355.pdf, Erişim Tarihi: 10.03.2017
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri Ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-211.
- Zel, U. (2011). *Kişilik ve Liderlik*,. Ankara: Nobel Yayıncılık.